

lepší, i když některé nedostatky přetrvávají. Jednoduché nehermetické ochranné prostředky splňují svůj účel pouze krátkodobě. Podíl dětských ochranných oděvů, který je k dispozici, je nepatrný a nepokrývá potřeby. Kolektivní filtry vyhovují požadavkům vojenského využití, proti průmyslovým škodlivinám jsou neúčinné. Je věnována patřičná pozornost i kolektivní ochraně velitelských a řídicích stanovišť, nemocnic, BVP a dalších zařízení. Současný stav v zmíněných oblastech svědčí o tom, že ČR příliš nezaostává za technickým stavem v zahraničí, stupeň zavádění do praxe je ale nízký.

Vývojové trendy:

Pozornost bude věnována vývoji ochranných oděvů včetně izolačních umožňujících práci i v horkých prostředích, komfortu a funkčním vlastnostem ochranných masek, možnosti sledování stavu organismu, detekci chemických látek, dekontaminizaci a zlepšování profylaxe a terapie personálu.

Předpokládané výzkumné projekty po r. 1999:

Ve studii je uvedeno obecné zaměření výzkumu do výše uvedených směrů a tendencí vývoje. Projekty řešení v ČR uvedeny nejsou.

SPOLEČENSKÉ VĚDY

Bezpečnostní politika ČR a teorie mezinárodních vztahů

Autor: *PhDr. Jan Eichler, CSc., Ústav mezinárodních vztahů, Praha*

Bezpečnostní politika spadá do teorie mezinárodních vztahů jako součást politologie. Bezpečnostní studie se zaměřují především na analýzu bezpečnostních rizik a hrozeb, na rozbor poměru sil a na vytváření bezpečnostních koncepcí. Mezi ně patří i vztah mezi bezpečností a příští válkou a z toho plynoucí úkoly v oblasti výstavby ozbrojených sil a zaměření bojové přípravy. Stav dosažených poznatků v oboru mezinárodních vztahů lze charakterizovat realistickým přístupem – státy posilují moc, vliv a bezpečnosti pomocí ekonomické a vojenské síly a idealistickým přístupem, prosazující pouze ekonomická a politická hlediska pomocí rozvoje demokracie a ekonomické výměny. Předmětem bezpečnostních studií po zániku studené války jsou nové geostrategické reality, nová rizika, oblasti nestability, změny ve způsobech vládnutí, charakteristika mezinárodního bezpečnostního prostředí, bezpečnostní priority a úkoly ve vojenské oblasti.

Současný stav:

Po zrušení Institutu strategických studií došlo k oslabení a podceňování práce na analýze trendů vývoje mezinárodních bezpečnostních vztahů. Poté vznikl mezirezortní tým, který vyprodukoval několik studií. Některé poznatky z analýzy bezpečnostních vztahů vyústily v Bílou knihu o ochraně ČR, kterou vydalo MO. Tento dokument se však podstatně lišil svojí koncepcí od analogických dokumentů jiných států a dokument nemá doktrinný charakter.

Vývojové trendy:

Hlavním trendem je posun od konfrontace k partnerství. K pozitivnímu trendu odzbrojování, především jaderného se kromě hlavních aktérů připojily i další jaderné státy. Vytvořila se nová vojska mezi jaderným odstrašováním a odzbrojením. Další změnou jsou stanoviska NATO k zemím střední a východní Evropy. Rozšiřování NATO bude mít prvořadý význam pro mezinárodní souvislosti a pro strategické zájmy NATO, důsledkem však bude i zvýšení stability v Evropě. Madridský summit znamená velkou změnu pro tři pozvané státy. Po madridském summitu převažují kladné tendence vývoje mezinárodních bezpečnostních vztahů nad zápornými. Novým fenoménem současné doby jsou nová lokální rizika, projevy nestability a krizové situace, které mohou přerůst hranice. V oblasti vývoje mezinárodních jaderných vztahů je vznik dalších jaderných států. Tyto státy usilují především o regionální ambice a vztah k sousedům. Vlastnictví jaderných zbraní vede k pocitu nenapadnutelnosti, který však může přerůst v otevřenou agresi. Po překonání ideologického rozdělení světa triumfovalo tržní hospodářství. Došlo k tzv. geostrategické revoluci. Jejím důsledkem jsou odstředivé tendence partnerů USA v Evropě. Dalším důsledkem je tzv. informační exploze. Mění se i způsob vládnutí některých autoritativních států.

Ke scénářům možného vývoje bezpečnostního prostředí v euroatlantické oblasti patří především pokračující kooperace při budování jednotného prostoru evropské stability a bezpečnosti. Další možností je přijetí dalších členů NATO s několika variantami. Druhou základní možností je zpomalení kooperace. Nejméně pravděpodobný je návrat ke konfrontaci. Jedním z nejvýraznějších trendů vývoje mezinárodních bezpečnostních vztahů je vytváření nové architektury evropské bezpečnosti, na níž se podílí OSN, NATO, EO, ZEU, OBSE a Rada Evropy. Po madridském summitu je klíčovou otázkou vztah EU a ZEU. Začleněním nových zemí do NATO dojde u nich k podstatným změnám. Zajištění vlastní bezpečnosti přestane být vnitřní záležitostí těchto států, dojde k profesionalizaci jejich armád a modernizaci. Možná úskalí budou spočívat ve vztazích k Rusku a v nutnosti zabránit vzniku dělicích čar. V nových zemích dojde ke kvantitativním i kvalitativním změnám ve výzbroji. Na tuto situaci zatím nejúčinněji reagoval zbrojní průmysl USA, který vidí v rozšíření NATO nový impuls na rozšíření trhů. Je patrný trend zvyšování náskoku USA před západní Evropou. Tyto tendence se plně promítají do situace v ČR – USA má dominantní postavení při vývoji letounu L 159, prosazuje se i americký nadzvukový stíhací letoun. Přitom existují výhodné nabídky Francie a Velké Británie. Boj o vliv se plně promítá do problematiky modernizace přizvaných armád.

Analýza vědeckých možností:

Jeví se účelným řešit výzkumný směr strategie obrany a bezpečnostní politika, který by byl svým pojetím a obsahem dostatečně komplexní. Citelně chybí zařízení typu Institutu pro strategická studia. Výsledky výzkumu by měly ovlivnit rozhodovací procesy spojené s obranným plánováním, řízením obrany a bezpečnosti ČR. Dále objektivizace poznávání bezpečnostního prostředí, vytváření příslušných institucí, zabezpečení toku informací a návrh bezpečnostního systému s horizontem do r. 2015, po upřesnění do r. 2020. Po vstupu do NATO se bude muset ČR podílet na plnění řady

zásadních úkolů, např. kolektivní obrana, mírové operace mimo území NATO, šíření stability v prostoru NATO při zachování minimální úrovně ozbrojených sil.

Vztah armády a společnosti

Autor: *Doc. PhDr. Miroslav Krč, CSc. a kol., VA Brno*

Vztah armády a společnosti je průnikem celé řady aspektů a ze společenskovedního hlediska je určován filozofickými, etickými, historickými, sociologickými, politologickými, ekonomickými, psychologickými a pedagogickými názory a dopady. Příslušný výzkum má vyloženě interdisciplinární charakter. Je třeba reagovat na změny ve společnosti, dotýkající se základní vojenské služby, vojenského školství i praxi jeho absolventů.

Současný stav:

Výzkumem v daném oboru se zabývají vojenské vysoké školy a další armádní a civilní pracoviště. Vzdělávání vojenského profesionála se věnují jen vojenské vysoké školy. V AČR se věnuje malá pozornost vojensko profesní etice, rovněž nedostatečně je řešena problematika historických aspektů vývoje vojenství. Z hlediska ekonomiky bezpečnosti státu není věnována patřičná pozornost a to obzvláště s ohledem na vstup do nových obranných struktur. Rovněž metodologie vojenskovedecké práce, dříve dosti pěstovaná, nereaguje na současné změny. Postavení AČR není předmětem komplexního výzkumu z politologického hlediska.

Vývojové trendy:

V dalším je třeba výzkum cíleně zaměřit na sociální problémy vojáků z povolání, na kariérní řád, sociálně ekonomické problémy spojené se vstupem do NATO, přípravu vojenského profesionála, věnovat se vojenské profesní etice, postavení AČR v politickém systému a ve společnosti, historickým otázkám včetně novodobým, metodologii vojenskovedeckého poznání, rekrutace a motivace mladých lidí ke vstupu do AČR, tendencím ve výchově, výcviku a v evaluaci vojenského profesionála a zaměřit se na další zdaleka ne podružné problémy.

Předpokládané výzkumné projekty vedené VA v Brně:

- ◆ Sociální a ekonomická oblast současného vztahu armády a společnosti v podmínkách transformující se společnosti.
- ◆ Realizace kariérního řádu v AČR.
- ◆ Vztah obce a útvaru, který je v ní umístěn.
- ◆ Problémy spojené se vstupem ČR do NATO – oblast sociální, ekonomická, politická.
- ◆ Axiologické aspekty soudobého vojenství – etika, sociální psychologie, sociální politika, výchovné práce.

K dalšímu výzkumu a k řešení se navrhuje celá řada námětů s odůvodněním nutnosti výzkumu, ale bez konkrétnějšího zmapování kapacitních možností a odpovědných řešitelů.